

"עין לציון דומיה": הצורך בהשתנות האיסוף הקרבי הנייד

העיסוק באיסוף הנייח ברמת האוגדה, החטיבות והגדוד במחלקות ההגנה הוא ליבתי ויישמר ללא קשר למפקדים. לעומת זאת, האיסוף הנייד אינו נושא המצוי בליבת ההגנה, והוא עשוי שלא להביא תוצר וערך מבצעי איכותי אם מפקדים לא יאפשרו יוזמה ואומץ לב. יש להפוך את הצוותים הלוחמים לרגל נוספת בהגנה, בדומה לאיסוף הנייח

חייל איסוף קרבי במהלך אימון. האתגר שמייצר האויב, בדמות חתימה נמוכה, מחייב הפעלה של מערך איסוף רחב ומגוון כדי לאפשר למפקדים את היכולת לגבש תמונת מצב מהימנה לצורך החלטותיהם. צילום: באדיבות הכותב

המפקד יהיה מידע עדכני ומדויק יותר, כך קבלת ההחלטות שלו תהיה מבוססת יותר והסיכוי שלו להצליח יגדל! משנות ה-80 של המאה ה-20 מתמודד צה"ל עם אויב הפועל במאפיינים של לחימת גרילה (חזבאללה, חמאס, גא"פ). כוחות נ"ט, צליפה ופשיטה פועלים כ"אויב נעלם" המסתמך על תנועה בחסות השטח הבנוי ובתוך מנהרות מגננתיות והתקפיות.² האתגר שמייצר האויב, בדמות חתימה נמוכה, מחייב הפעלה

"וראיתם את הארץ מה הוא ואת העם הישב עליה החזק הוא הרפה המעט הוא אם רב" (במדבר יג: 18)

קבלת ההחלטות של המפקד נסמכת מאוד על הערכת המצב וגיבוש תמונת המצב, כפי שניתן לראות בסיפור המרגלים המקראי. תמונת המצב תתגבש דרך היכרות עם כוחותינו ואיסוף המודיעין המדויק ביותר על הקרקע ועל האויב. ככל שבידי

רס"ן אופיר אברם, בוגר בית הספר למלחמה, מחזור ס"ט. סוכס למג"ד 414

אף על פי שברור כי יש מקום רב לאיסוף הקרבי בעיתות חירום ומלחמה, האמל"ח והאמצעים הקטלניים מנותבים הלכה למעשה למקומות אחרים, דוגמת הקמת פלוגות חשיפה-תקיפה, במקום להפוך את כוחות האיסוף לקטלניים יותר.⁷ במאמר זה אציג את הפער הקיים באיסוף הקרבי הנייד, אשר נמצא בהיסט המוביל לפער בתוצאות המבצעיות שלו, (תרשים 1) ויוצעו חלופות אפשריות, לקחים והמלצות לבניין הכוח והפעלתו המוכוונות לגזרה המבצעית ולחיל האיסוף הקרבי.

איסוף ניח רלוונטי ומתקדם, איסוף נייד עם אפקטיביות נמוכה

למערך האיסוף הנייד באוגדת עזה פריסה רחבה ויכולת אחיזת שטח רציפה בכל שטח האוגדה, זאת באופן המאפשר הגנה איכותית, בהתאם לתפיסת "קיר הברזל", תפיסת ההגנה באוגדת עזה.⁸ מערך זה מוכוון למשימת ההגנה במרחב המכשול ובסביבתו למניעת חדירה. כמו כן המשימה הראשית המוגדרת לגדוד האיסוף בבט"ש ובחירום היא איתור אויב והשמדתו. איתור חוליות נ"ט וירי מנגד בשטח האויב במרחב קו הבתים הראשון והשני נעשה באמצעות בלוני תצפית וצוותי איסוף ניידים.

אף על פי שברור כי יש מקום רב לאיסוף הקרבי בעיתות חירום ומלחמה, האמל"ח והאמצעים הקטלניים מנותבים הלכה למעשה למקומות אחרים, דוגמת הקמת פלוגות חשיפה-תקיפה, במקום להפוך את כוחות האיסוף לקטלניים יותר

כאשר בוחנים את סבבי הלחימה האחרונים, ניתן לראות כי סגירות מעגלי האש והתצפית נעשו אך ורק על-ידי האיסוף הנייד. 10 סגירות מעגלי אש ותצפית במבצע "שומר החומות" ו-16 במבצע "עלות השחר" (לרבות אירוע של השמדה של מחבל מגא"פ באמצעות מערכת רואה יורה), כולן על-ידי האיסוף הנייד בלבד, ללא סגירות מעגלים לאיסוף הנייד.⁹ העובדה שצוותי האיסוף הנייד מוקמו והשתלבו בנוהל הקרב וניהולו, אך במשך כל מבצעי הלחימה האחרונים מאז "עופרת יצוקה" לא זיהו כוחות אויב ולא סגרו מעגלי אש ותצפית כפי שמוגדר להם במשימה, מעלה בעיה הדורשת מענה. בהמשך אציג מקרי בוחן המדגימים חלק מהגורמים לבעיית המיצי של כוחות איסוף ניידים בעקבות איום נ"ט, סכנת ירי דו"צ בהפעלה של כוחות קטנים בסמיכות לגבול והיעדר קטלניות. **פגיעות כוחות קטנים לנ"ט.**¹⁰ ב-12 במאי 2021, במהלך מבצע "שומר החומות", נורה טיל קורנט לעבר חפ"ק סמ"פ החוף וגרם למוותו של סמ"ר עומר טביב. הכוח התמקם במושב נתיב העשרה וסבר כי הוא נמצא בשטח נסתר, אך בפועל הכוח היה חשוף למרחב נ"ט בבית חאנון, שממנה נורה הנ"ט. הצירים הפנימיים ביישוב לא נחסמו למרות היותם חשופים למרחב נ"ט מוכר, ומערכת השו"ב האג"מית לא מימשה את ייעודה בשליטה במיקומי הכוחות במקומות חשופים לנ"ט. אירוע זה ממחיש כי איום הנ"ט בעזה שריר וקטלני, והחשש מהפיכת צוות התצפית לתורפה, במקום לפתרון, גובר על הצורך למקמו

של מערך איסוף רחב ומגוון כדי לאפשר למפקדים את היכולת לגבש תמונת מצב מהימנה לצורך החלטותיהם. אל"ם צחי שגב, מחליף מג"ד 52 במלחמת לבנון השנייה, טען כי האתגר הגדול ביותר בלחימה היה איתור האויב: "חוליות הנ"ט שיחקו איתנו 'מחבואים'. נראה טיל נ"ט שנורה על טנק ופתאום הטנק נדלק, זאת כאשר לא מצליחים להבין מהיכן נורה הטיל. איתור האויב היה מאוד בעייתי".³

בהנחה שלא מתקבל מודיעין זמן אמת על חוליית נ"ט, קשה לזהות כוחות מסוג זה באמצעים ויזינטיים בשל ההיטמעות שלהם בשטח הבנוי וההסתר שלהם מכוחות איסוף עיליים. על קושי זה אמר רס"ן ניב דאובה בעבודתו על הגנה אל מול כוחות בלתי סדורים: "המקרים שבהם נראה טורי טנקים כפי שראינו בעבר וניתן יהיה בקלות יחסית להעריך היכן האויב יפרוץ, הולכים ומתמעטים, אם בכלל יהיו כאלו. לא קיימת לחימת 'קווים' בהם האויב נלחם בקווים ברורים, אלא כיום האויב יכול להפתיע מכל מקום ובכלל זה גם מתווך תת-קרקע. אין דרך קבועה בה יבחר לתקוף. בנוסף, בשל היותו בלתי סדיר, היכולות המודיעיניות המקדימות שלנו מוגבלות וקשה מאוד לאתרו ולהבין את דפוס התנהגותו".⁴

האיסוף הניח נוטה להיפגע על-ידי האויב בעת לחימה, ואין להסתמך עליו באופן בלעדי. כדי לספק מענה מבצעי איכותי לאתגר זה יש לשלב כוחות איסוף ניידים

כיום איסוף בגבולות נסמך על יכולותיו של האיסוף הנייד, האמון על איתור אויב במרחב הסמוך למכשול ובמניעת חדירה, באמצעות מכ"מים ואמצעי תצפית המותקנים על תרנים לאורך הגבול. עם זאת האיסוף הנייד מתקשה לפצל קשב ולאסוף מידע על מרחבים מרוחקים מהגדר. יתר על כן, האיסוף הנייד נוטה להיפגע על-ידי האויב בעת לחימה, ואין להסתמך עליו באופן בלעדי. כדי לספק מענה מבצעי איכותי לאתגר זה יש לשלב כוחות איסוף ניידים.⁵

"תפיסת ההפעלה לניצחון" שגיבש רא"ל אביב כוכבי, באה לבנות מסגרת אסטרטגית תוך הגדרת מאפייני האויב ואופי הלחימה שלפיהם נבנה הכוח הצבאי בשנים האחרונות כחלק מתר"ש תנופה. התוכנית שמה דגש על הגדלת הקטלניות, חשיפת האויב במרחב האורבני ותקיפה מהירה בעוצמה גדולה ובדיק רב תוך מיצוי יכולות רב-ממדיות ורב-זרועיות.⁶ בעוד תר"ש תנופה אכן חיזק ופיתח יכולות רב-ממדיות בגופים רבים וחרף הגדרת המיקוד בחשיפת אויב, האיסוף הקרבי הנייד, ביכולות ובאמל"ח, נותר כמעט על כנו ולא התפתח כמצופה.

מרחב הירי המשוער וזווית הירי של טיל הקורנט, 12 במאי 2021. מערכת השו"ב האג"מית לא מימשה את יעודה בשליטה במיקומי הכוחות במקומות חשופים לני"ט. המחשה: באדיבות הכותב

מהיעדר תהליכי שליטה בהוצאת המשימות השונות¹². פער באמצעים נשלטים ואמצעים מכפילי כוח¹³ השיטה הנבחרת להפעלת הצוותים הלוחמים במבצע "צוק איתן" הייתה בפאתים המערביים של היישובים בשטחינו, כמענה אחורי של איסוף אל מול איום המנהרות ההתקפיות. ברוב המקומות לא היו מכ"מים המכוונים לשטח ישראל, שיכלו לתת מענה איסופי במקרה שמחבלים היו חוצים את קו התצפיות הנייחות. במבצע היו 49 סגירות מעגל לאיסוף הנייח, ללא אירועים שבהם אותר אויב או נסגר מעגל אש ואיסוף על-ידי איסוף נייד.

כמו כן צוותי האיסוף במבצע נתנו מענה להגנה בלבד, ואף על פי ששני צוותים היו מיועדים להשתלבות בתמרון למשימות של אבטחת אגף או אבטחת כוחות, הלכה למעשה הם לא השתלבו בשל פערי נגמ"שים לשינוע הכוח. במבצע זה עדיין לא נכנסו רחפנים להפעלה על-ידי הכוחות, ולא היה ערך מוסף לכוח עם מיעוט אמצעים נשלטים וללא יכולת אש לטווח ארוך. המקרים המתוארים, וכן סיכום גדוד 414 למבצע¹⁴, ממחישים כי היעדר האמצעים הנשלטים מייצר פגיעות לכוחות האיסוף ומקטין את חופש הפעולה במיקומים רבים.

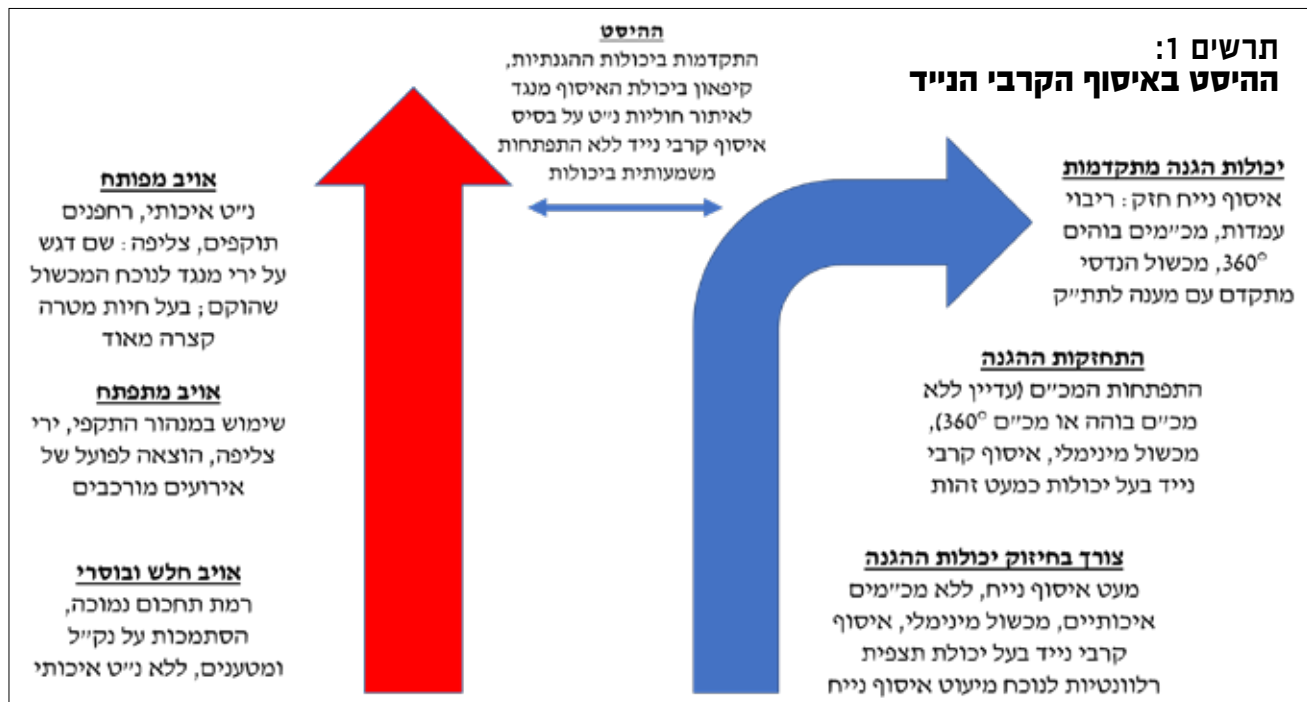
הפעלת צוותים להגנה בלבד ללא משימות לאיתור ני"ט.¹⁵ השיטה הנבחרת להפעלת הצוותים הלוחמים במבצע "שומר החומות" הייתה בתצורה של 11 צוותים ניידים בעמדות אחוריות בשטחינו (מהם שני צוותי תגבור של ההשלמה החילית), ובמהלך המבצע נערכו 80 משימות איסוף במאפיינים של איסוף בעמדות אחוריות מעומק שטחנו למטרת איסוף אל מול איום המנהרות ההתקפיות. במבצע היו 10 סגירות מעגל לאיסוף הנייח. לא אותר אויב או נסגר מעגל אש ואיסוף על-ידי איסוף נייד, אף על פי שאיסוף זה פעל במערכת.

אירועי צליפה באמצעים נייחים וירי מסק"ר על בלון יצרו פער זמני במענה אל מול מרחב המכשול, פער בתיקי עמדה אופרטיביים¹⁶ מוכנים מראש ופער בכשירויות של כל הצוותים לעמידה במשימת הייחוס. כל הצוותים הופעלו למשימת ההגנה בלבד, ללא מיקומים שנועדו להכוונת אש או איתור

בעמדה טובה יותר לזיהוי האויב. יש לציין כי הנ"ט האיכותי ביותר שיש ברצועה מאיים לטווח של 5.5 ק"מ באור יום, ולא מן הנמנע כי ארגוני הטרור בעזה ישימו את ידם על קורנט EM, אשר מצוי בידי חזבאללה, המגיע לטווח של כ-8 ק"מ ביום ו-5.5 ק"מ בלילה. עובדה זו תגדיל באופן ניכר את בעיית מיקום הכוחות.

העובדה שצוותי האיסוף הנייד מוקמו והשתלבו בנוהל הקרב וניהולו, אך במשך כל מבצעי הלחימה האחרונים מאז "עופרת יצוקה" לא זיהו כוחות אויב ולא סגרו מעגלי אש ותצפית כפי שמוגדר להם במשימה, מעלה בעיה הדרשת מענה

סכנת הדו"צ.¹¹ ב-29 בינואר 2014 עסק גדס"ר גבעתי בפעילות סמוכת גדר יחד עם גדוד האיסוף 414 אשר כללה צק"ם של אכזרית של כוח החי"ר ונגמפ"פ (אמצעי תצפית מנוגמ"ש עם תורן תצפית) של גדוד 414. חייל הפטרול של כוח האכזרית זיהה את אחד החיילים מכוח הנגמפ"פ כמחבל, ופתח בירי אל עבר סיפון הנגמפ"פ. מהירי נהרג סרן טל נחמן, אשר ישן על אותו כלי. אירוע זה חידד את נוהלי הוצאת המשימות באוגדה, בדגש על משימות הכוללות כוחות משולבים ולא אורגניים. מיקום של כוחות קטנים בסביבת המכשול מגבירה את סכנת הדו"צ ואת התורפות שבגזרה המבצעית. ככל שפורסים עוד ועוד צוותים לוחמים מסביב לגזרת האוגדה, התורפה הולכת וחמירה, בייחוד בעת סבב לחימה הכולל ירי תמ"ס, נ"ט וסכנת פשיטה. כמו כן גדוד גזרתי לעיתים מתקשה לשלוט בצורה איכותית בכוחות קטנים. ממסקנות התחקיר עולה כי: "באירוע זה ניכר חוסר שליטה ובקרה של הגדוד באשר לפרטי המשימה: מיקום, פיקוד, זמנים ונוהל הקרב שהתבצע. פער זה נבע

הלוחמים בשל איום הנ"ט בעזה. כמו כן כשירות האמל"ח בשגרה ובחירום נמוכה מאוד. בגדוד יש 10 צוותים לוחמים ותקינה ל-6 מת"נים (מערכת תצפית ניידת),²¹ מתוכם תקינה ל-5 נשלטים בלבד. כמו כן זוהה פער בכשירות הפעלת אש: אף צוות רגלי בגדוד לא הכוין אש למטרה במבצעים האחרונים או בשנים האחרונות באוגדת עזה.

על פגיעות, היעדר קטלניות והיעדר מכפילי כוח

בעידן שבו אפשר לאתר את בכירי חמאס באמצעים מודיעיניים ואווירים בלבד ולהשמידם במהלומות יעילות, ללא צורך בכוחות קרקעית ותצפית אופקית, מתחזקת התפיסה כי אפשר לעמוד במשימות ההגנה וההתקפה באופן איכותי גם ללא כוחות של איסוף קרבי נייד. במקום זאת, ניכרת הסתמכות אינהרנטית, ולעיתים מוצדקת, של מפקדי הגזרה המבצעית באיסוף הנייח. ההסתמכות באה לידי ביטוי בתפיסת ההגנה "קיר הברזל" המאפשרת לכוחות הגזרתיים להיות בנקודת זינוק בזכות השליטה במכ"ם ובתצפית על מרחב המכשול, והיא באה לידי ביטוי בסגירות המעגלים עם כוחות האש בשגרה ובחירום.

האיסוף הנייח חשוב מאוד, אך אין להסתמך רק עליו ויש לייצר "רשתות ביטחון איסופיות". הסתמכות בלעדית כזו עלולה להיות מסוכנת, כמו בפגיעה באמצעים מירי מכוון של צלפים במבצע "עלות השחר" וב"אירוע המורכב" של יציאת המחבלים ממנהרה בסמוך לכיסופים במהלך מבצע "צוק איתן". אחת הסיבות המרכזיות שהקשו על סגירת המעגל ועל השמדת החודרים הייתה פגיעה מכוונת שלהם באמצעי התצפית, המכ"ם וגם של כלי הירי הנשלט, רואה יורה, ללא הימצאות של צוותים אחוריים בעלי יכולת איסוף ואש שיכלה לסייע בזיהוי האירוע, בניהולו - ובתרחיש אידיאלי אף בהשמדת החודרים. שלושה מחבלים באירוע זה הפעילו מטענים על רגלי תורן

בקו בתים ראשון ושני. על צוות התצפית להשתמש גם ביכולתו להכווין כוחות מתמרנים, לתת תמונת מצב אויב לכוח המתמרן ולסייע לו בהכוונת אש ככל האפשר.¹⁷

אחת הסיבות המרכזיות שהקשו על סגירת המעגל ועל השמדת החודרים הייתה פגיעה מכוונת שלהם באמצעי התצפית, המכ"ם וגם של כלי הירי הנשלט, רואה יורה, ללא הימצאות של צוותים אחוריים בעלי יכולת איסוף ואש שיכלה לסייע בזיהוי האירוע, בניהולו - ובתרחיש אידיאלי אף בהשמדת החודרים

פער באמצעים נשלטים, הסוואה ואמצעים קטלניים מכפילי כוח.¹⁸ שיטת הפעלה הנבחרת להפעלת הצוותים הלוחמים במבצע "עלות השחר" הייתה הפעלה של 7 צוותים ניידים בעמדות אחוריות וקדמיות בשטחינו (בסך הכול 9 משימות איסוף במהלך המבצע: מענה לצ"ח נ"ט וצליפה, צוות אחד המשך להתמקם אל מול איום הברחות במרחב ציר פילדלפי בגבול מצרים). נוסף על הצוותים, שלושה אמצעים נייחים שעוסקים באיסוף חיובי (של מטרות אויב) שימשו במאמץ האיסוף במבצע. במבצע היו 16 סגירות מעגל לאיסוף הנייח, לרבות סגירת מעגל של רואה יורה על מחבל גא"פ.¹⁹ זאת ללא אירועים שאותר בהם אויב או נסגר מעגל אש ואיסוף על-ידי איסוף נייד.

הפערים שזוהו באיסוף הקרבי במבצע נגעו לצידוד ההסוואה ואיכותה ומיעוט בתבל²⁰ נשלט - כיום תנאי מבצעי להתמקמות

הצגת יכולות של רחפני איסוף. במבצע "צוק איתן" עדיין לא נכנסו רחפנים להפעלה על-ידי הכוחות, ולא היה ערך מוסף לכוח עם מיעוט אמצעים נשלטים וללא יכולת אש לטווח ארוך. צילום: באדיבות הכותב

המלצות לחלופות

החלופות לשיפור המצב הנוכחי מביאות בחשבון בראש ובראשונה את המענה לצורך האוגדתי ואת הסיכון לחיי אדם. לצד שני היבטים אלה נכללות גם היכולת היישומית, מורכבות הביצוע, עלות החלופה והגברת רוח הלחימה בכוחות הלוחמים.

הקיים המוגבר: חשיפת נ"ט וצליפה. שימור שיטת ההפעלה ב"עלות השחר" (מענה לצי"ח נ"ט וצליפה), תוך ריכוז מאמץ על שדרוג שתי יכולות עיקריות בלבד - יישור קו אמצעים נשלטים לכלל הצוותים הלוחמים וציוד הסוואה. כאשר גדוד 414 בניין כוח והחטיבות כמפעילות כוח. החלופה מתבססת על שיטת פעולה המשמשת את כוחות המרינס בהפעלה של כוחות תצפית, שעיקר תפקידם הוא איתור אויב והכוונת אש.²² נוסף על כך, החלופה מייצרת מודעות מצבית לנעשה בסביבת הגבול ולשלוט בנעשה בהתאם לתאוריה של מקאול,²³ המתארת מענה באיסוף בלבד, ללא שינוי במצב אמצעי האש בצוות וללא יכולת נוספת של קטלניות. חלופה זו מתבססת על המצב הנוכחי בעזה, שבחירום מחייב את הצוותים הניידים במשימות איתור אויב במרחבי נ"ט וצליפה. החלופה ישימה ומוכרת לגדוד ולצוותים, ולפיכך יהיה קל לבצעה, ואף באופן מהיר. כמו כן עלותה נמוכה יחסית. עם זאת אין בחלופה זו חיזוק לאמצעי האש ומענה עצמאי ומהיר לאירועים שזוהו,

התצפית וירו לעבר הגנרטור המפעיל את האמצעים. אמצעי התצפית, המכ"ם והרואה יורה הושבתו. אילו היה צוות תצפית אחורי עם יכולות תצפית ואש עליות, הוא היה מאפשר מענה משלים לאותו אירוע כגיבוי והשלמה לאיסוף ולאש.

פער בכשירות הסוואה. כפי שמראה מקרה הבוחן של "עלות השחר", יש פער רב בציוד הסוואה בצוותים הלוחמים. ציוד ההסוואה הוא ציוד הסובל מעייפות החומר ויוצא משימוש לאחר כמה שנים. היעדרו לא מאפשר לכוחות להתאמן, וכפועל יוצא כשירותם נפגעת.

היעדר ערך מוסף באש. כאשר מפקד גזרה מחליט היכן למקם צוות הוא נדרש לנהל סיכונים. לצוותי התצפית אין יכולת אש עצמאית, ולעיתים מיקום בטוח יבוא על חשבון היעילות והתועלת שלהם. בעידן שבו אנו מתמודדים עם אויב בעל חיות מטרה קצרה של חוליית נ"ט, צליפה או תמ"ס, יש צורך ביכולת איתור וסגירת מעגלים באופן מהיר. כאשר הכוח הוא גם החושף וגם התוקף, זוהי סגירת המעגל המהירה ביותר.

היעדר יכולת בהפעלת רחפנים בחירום. אחד ממפעילי הכוח המובהקים של כוחות האיסוף הקרבי הוא הפעלת רחפנים להשגת ערך מבצעי של איסוף עילי ובעל גמישות הפעלה. בחירום בעקבות חסימות בספקטרום של האויב ושל כוחותינו, הערך המבצעי המובהק נפגע וכך הערך המוסף של הכוח יורד.

אימון צוות חשיפה-תקיפה. ציוד ההסוואה הוא ציוד הסובל מעייפות החומר ויוצא משימוש לאחר כמה שנים. היעדרו לא מאפשר לכוחות להתאמן, וכפועל יוצא כשירותם נפגעת. צילום: באדיבות הכותב

לאוגדה ולא מותנות בהגעת כוחות חיצוניים. החלופה מחזקת את כוחות האיסוף האוגדתיים ביכולות חשיפה ייחודיות, ובניגוד לחלופות הקודמות, גם באמצעי תקיפה המאפשרים השמדת אויב עצמאית. החלופה מבוססת על שני מקורות: תפיסת ההפעלה של כוחות חשיפה-תקיפה של המרינס, "המלאך השומר"²⁵, ותפיסת הפעלה של הכוחות הרוסיים באוקראינה.²⁶ לפי "המלאך השומר" על כוחות לוחמים להגדיר כוחות חשיפה-תקיפה ייעודיים שעליהם לאתר את התורפה של כוחותינו ולהתמקם מול כוחות אויב שישאפו לפעול כנגד אותה תורפה, לאתר אותם ולהשמיד אותם. תפיסת ההפעלה של הכוחות הרוסיים באוקראינה מתבססים על שלושה שלבים מרכזיים: איתור, קיבוע במקום וחיסול.²⁷ זהו מענה אידיאלי לאוגדה באתגרי הנ"ט והצליפה ביכולת חשיפה-תקיפה על בסיס ריכוזי מאמץ במוקדים מוכרים, אשר מחזק את מענה האש. אולם החלופה אינה ממצה את הגדוד כמפעיל כוח ומחייבת הכשרת בעלי תפקידים.

שינוי דפוס: דפ"ן משולב ומאוזן - חשיפה-תקיפה והונאה. שילוב בין צוותי חשיפה-תקיפה, בדגש על נ"ט וצליפה, למפג"ד שמוביל הונאה בחירום. מיקוד ביכולות תקיפה המתאימות לכשירות בגדוד והורדה של יכולות תקיפה אשר מסרבנות את השמירת על הכשירות ופוגעות ביישומיות של השיטה. חלוקה בין תכליות של צוותים שונים בחירום: הפלוגה

ואין היא ממצה את הגדוד כמפעיל כוח.

שינוי דפוס ופיצול: חשיפת נ"ט והונאה. שינוי שיטת ההפעלה ב"עלות השחר" (מענה לצ"ח נ"ט וצליפה), חלוקת הצוותים לפי צ"ח נ"ט ומשימת הונאה אוגדתית. החלופה משלבת בין שיטת הפעולה השגרתית לאיתור נ"ט ובין שיטת פעולה מבוססת על הונאה טקטית שבה נקטו בכמה סבבי לחימה, כמו אירועי "בין המצרים" ו"יוצא לאור" בגזרת אוגדה 91.²⁴ כוחות התצפית יאתרו נ"ט במסגרת הפעלה חטיבתית, ואילו צוותי ההונאה ישמשו בהפעלה גדודית אוגדתית. חלופה זו מתארת מענה באיסוף והונאה אך ללא שינוי במצב אמצעי האש בצוות וללא יכולת נוספות של קטלניות. בחלופה זו יש מיצוי של הגדוד כמפעיל כוח, וכן היא נותנת מענה לצורך האוגדתי של מוביל תחום ההונאה תוך המשך עיסוק בתחום הנ"ט. אך גם בחלופה זו אין חיזוק לאמצעי אש ומענה עצמאי ומהיר לאירועים שזוהו, וכמו כן מפג"ד ההונאה עשוי לקלוט גם כוחות חיצוניים שיעסקו בתחום, לכן מדובר באירוע מורכב. **שינוי דפוס: חשיפה-תקיפה אורגנית לאוגדה.** שימור שיטת הפעלת הצוותים הלוחמים ב"עלות השחר" (מענה לצ"ח נ"ט וצליפה), תוך שדרוג הצוותים ויצירת יכולות אש עצמאיות מגוונות (רחפנים ותוקפים, צליפה, גיל) ויכולות חשיפה מגוונות ומשודרגות (מכ"ם טקטי "מגן דוד", אמצעים נשלטים לכל צוות, רחפנים חסינים), כאשר כל היכולות אורגניות

הפעלת רחפן מבצעי. יש לפעול בהקדם לצבירת יכולות רחפנות תוקפות חסינות ל"א. צילום: באדיבות הכותב

המובנה באיתור חוליות נ"ט ועל חיות המטרה הקצרה²⁸ היא הדגשת כל הכשירויות החשובות בצורת הקרב מארב שיש לנקוט בהן כדי לאתר אויב נעלם, כמו חוליית נ"ט, ולהשמידו. שיטה זו משולה לצמח טורף, כל שן משיני הצמח היא כשירות מסוימת הלופת את הטרף מכיוון שונה, ובלעדי אחת השיניים המארב ייכשל. אחד המרכיבים החשובים ביותר במארב בהגנה הוא יצירה של תורפה אמינה דיה, אך הנשלטת ומנוהלת על-ידי מפקד המארב ולא מסכנת חיי אדם.²⁹ יש לציין ששיטת מארב זו כבר מתבצעת היום, אך בצורה חלקית. זאת בשל אימשיכה באמצעות הונאה והיעדר יכולות אש בצוותים.

לקחים והמלצות

בעוד האיסוף הנייח נותן מענה מבצעי ברור של איתור אויב וסגירת מעגל, הנחת העבודה היא שגדוד איסוף אורגני וקבוע באוגדה חייב הבנה מבצעית וכשירות כדי להיות הראשון שיאתר את האויב ויסכלו. לפיכך יש לשפר היבטים בבניין הכוח ובהפעלתו, שכן כיום הכוחות הניידים לוקים בהיעדר אמל"ח מכפיל כוח לתרחיש הייחוס ואיום הנ"ט, בדגש על

האוגדתית למשימות הונאה וחשיפה ייעודית והפלגות החטיבתיות למשימות חשיפה-תקיפה, כל מרחב חשיפה-תקיפה מנוהל על-ידי מג"ד 414 בתאי חשיפה-תקיפה דינמיים שמשתנים בהתאם להערכת מצב ולמודיעין. חלופה זו ממצה את הגדוד כמפעיל כוח, מייצרת חיזוק במענה נוסף באש ומגבירה מאוד את המוטיבציה ללוחמים בשל צבירת היכולות קטלניות והונאה. החלופה ישימה, אך היא לא דרך הפעלתה אינה מוכרת. החלופה מחזקת את כוחות האיסוף האוגדתיים ביכולות חשיפה ייחודיות, באמצעי תקיפה המאפשרים השמדת אויב עצמאית ובאמצעי הונאה. היא מבוססת על תפיסת הפעלה דומה לחלופה הקודמת בצירוף הונאה. יש לציין כי חלופה זו מורכבת ביותר, ובשל ריבוי הכשירויות והאמל"ח היא ישימה פחות מהאחרות. כמו כן הזמן להוצאת חלופה זו לפעולה הוא ארוך מאוד כאשר מצרפים את האישורים, הרכש וההכשרות לכל אמצעי ההונאה והתקיפה השונים.

גילום אפשרי לחלופה חשיפה-תקיפה אורגנית לאוגדה
שיטה אפשרית להפעלת האיסוף הקרבי הנייד כמענה לקושי

אמצעים קטלניים ואיסוף נשלוט.

כמפקד מגמת לוחמים בבא"ח הגנת הגבולות בעברי, אני מודע לחשיבות ההכשרה בבניין הכוח בהקשרי סמכות וכשירויות. יש לשלב בהקדם³⁰ הכשרה על אמצעים כמו רחפן תוקף באופן שיאפשר ללוחמים לירות במהלך ההכשרה ולא להתקל לראשונה ברובי צלפים בקו המבצע. כמו כן יש לשמר את ההליכות המבצעיות תוך נשיאת משקל רב,³¹ הליכות הכשירות ללוחמים ומטווחים פעם בשבועיים - כשירות המאפשרות את הגמישות בהפעלת הצוותים למיקומים שונים תחת איום נ"ט ובמרחב המכשול.

יש להתמקד בצבירת יכולות אש, שלא דורשות כשירות יוצאת דופן, וסביר שהצוותים יזדקקו להן. אפשר לראות את האפקטיביות של כוחות איסוף ואש חשאיים בפגיעה באויב במבצע "נערי החוף" של יחידת מגלן במלחמת לבנון השנייה.³² יש לשמר כשירות בהפעלת אש דו-חודשית לכל היותר לכל צוות לוחמים בחצי יום במאמן בגירה להכוננת אש על כל המנעד הרחב של אמצעי אש לקרב משולב. במדריך של המרינס מצוין כי כל כוח שמבצע מארב נדרש לאלמנט התקיפה, הסיוע והאבטחה העצמית.³³

יש להתמקד בצבירת יכולות אש, שלא דורשות כשירות יוצאת דופן, וסביר שהצוותים יזדקקו להן. אפשר לראות את האפקטיביות של כוחות איסוף ואש חשאיים בפגיעה באויב במבצע "נערי החוף" של יחידת מגלן במלחמת לבנון השנייה

נוסף להכשרות, יש לוודא רציפות תפקודית בשטח: תקינות וריענון עמדות הטמנת מים ולוגיסטיקה לצוותים הלוחמים בהתאם לאישורי תיקי העמדות האופרטיביים, גנרטורים מושתקים לצוותים לצורך הטענת הסוללות הרבות המשמשות את הצוות הרגלי. כמו כן יש לפעול בהקדם לצבירת יכולות רחפנות תוקפות חסינות ל"א, ויתרה על כן, לקלוט צלפים. זהו תחום שאך טבעי לשלב בצוותים, כדי לזהות אויב ממרחק ולסגור עליו מעגל אש מהיר וכירורגי. לראיה, סגירת המעגל של הרואה יורה במבצע "עלות השחר" שסיכלה פעיל גא"פ.³⁴ בהובלה של מבצעים גדודיים במרחבים מטרדיים ברמה האוגדתית יש להתחיל ולחזק את גדוד האיסוף כמפעיל כוח ומשם להמשיך לכדי כשירות פו"ש להובלת מבצעי הונאה של כוחות הגדוד וכוחות חבירים נוספים. ככל שהגדוד יתחכך עם פו"ש והפעלת כוח של אירועים מאתגרים יותר בשגרה, הוא יהיה כשיר יותר גם בחירום. הגדוד חזק וקבוע ויש לנצל זאת. כמו כן כיום הצוותים מופעלים בהפעלה סוציאלית, ואילו נכון לחזור להפעלה דיפרנציאלית שלהם לפי צורך ובהפעלה אוגדתית. מהלך זה יהיה אומנם מורכב מבחינת זמינות הסד"כ להפעלה מהחטיבות, אך מבחינה מקצועית יתקבל ערך מבצעי גבוה יותר בראייה הכלל גזרתית באוגדה.

נוסף על כך יש לבסס תא אשר כל תכליתו היא פו"ש איסופי חזק על כוחות אורגניים של גדוד האיסוף וכוחות העוסקים באיסוף ובחשיפה בגזרה, לרבות שדכנים (אנשי קשר מכל יחידה להידוק שיתוף הפעולה בזמן אמת בין היחידות). תא

מעין זה כבר פעל בפיקוד הגדוד במהלך מבצע "מגן וחץ" בתור מכלול איסוף.

הפעלת אמצעי איסוף ומכפילי כוח

בהמשך למגמת ריכוז היכולת האיסופית ברמה האוגדתית יש להכפיל בהפעלה גם את רוכ"ש תחת פיקוד גדוד האיסוף ותחת מ"פ איסוף לוחם, כחלק מהצוותים הלוחמים ותחת הניהול בפריסת איסוף שבועית באישור אג"ם האוגדה בהתאם לדרישת הצורך מהחטיבות. הדבר יאפשר סינרגיה איסופית מגוונת וטובה יותר ומענה שלם יותר לגזרה.

בעוד האיסוף הניח נותן מענה מבצעי ברור של איתור אויב וסגירת מעגל, הנחת העבודה היא שגדוד איסוף אורגני וקבוע באוגדה חייב הבנה מבצעית וכשירות כדי להיות הראשון שיאתר את האויב ויסקלו. לפיכך יש לשפר היבטים בבניין הכוח ובהפעלתו

בסיכום מבצע "עלות השחר" ציין הגדוד כי הבלון הטקטי מייצר אנומליה ו"שריטה" מודיעינית כאשר הוא ממוקם מול מרחב מסוים. מאחר שהוא בחתימה גבוהה מאוד, יש להכווין את מיקום הבלון הטקטי במרחב שלא ניתן לאסוף עליו בשום דרך אחרת או במרחב ללא תנאים איכותיים של איתור וסיכול שבו אנו מעוניינים לשבש אירוע. נוסף על כך הימצאות אמצעי השדל"ן³⁵ הכרחי במאפיין הפעלה כזה מאחר שהוא מצריך יכולת תצפית ושליטה על-ידי מפקד המאמץ מהחמ"ל האחורי. בקרב גדודי האיסוף יש יכולת להפעיל רחפן תוקף, אך אין היא מנוצלת. יש לגשר על מרכיב הספקטרום המעכב יכולת זו ולהפעיל רחפן תוקף על עמדות ניחות. הזדמנויות כאלה הן שמייצרות ומוכיחות יכולת ולמידה ומייצרות אפשרויות מענה מהיר וקטלני באירוע מפתיע בשגרה.

כדי להקטין את הסבירות לירי דו"צ ואת החשש למקם כוחות תצפית במקומות קדמיים, יש להקפיד על אישורי תוכניות לצוותים הלוחמים ברמה הגדודית, "טופס טיולים", ולמצות את התהליכים האג"מיים המקדימים לפני כניסה למשימה. זאת לצד הקפדה על שו"ב ומשיב מיקום, אישורים מקדימים מול החטיבות של תיקים אופרטיביים ומשמעת מבצעית.

העיסוק באיסוף הניח ברמת האוגדה, החטיבות והגדוד במחלקות ההגנה הוא עיסוק ליבתי שישמר ללא קשר למפקדים שיהיו באותה עת. לעומת זאת, האיסוף הנייד אינו נושא המצוי בליבת ההגנה בהשוואה לאיסוף הניח, והוא עשוי שלא להביא תוצר וערך מבצעי איכותי אם מפקדים לא יאפשרו יוזמה ואומץ לב ולא ינסו לעורר חדשנות וערך מוסף מאותו כוח איסוף נייד. בעיניי, היעד הראוי הוא להפוך את הצוותים הלוחמים לרגל נוספת בהגנה שאין עליה עוררין, בדומה לאיסוף הניח. המדד לעניין זה יהיה בשדה הקרב, שבו צוות איסוף נייד יאתר בעצמו את האויב וישמידו.³⁶

ההערות למאמר זה מתפרסמות בסוף הגיליון.

